

Undervisning av ryttarkänsla under gruppridlektioner

– en kvalitativ studie

Teaching equestrian feel during group lessons.

Maja B. Hjulmand, Johanna Stöhr

Examensarbete • (15 hp)
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi/Enheden för hippologutbildning
Hippologprogrammet
Uppsala 2022

Undervisning av ryttarkänsla under gruppridlektioner

Teaching Equestrian Feel during Group Lessons

Maja Bakke Hjulmand och Johanna Stöhr

Handledare: Susanne Lundesjö-Kvart, Sveriges Lantbruksuniversitet, institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi

Examinator: Malin Connysson, Sveriges Lantbruksuniversitet, institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Examensarbete i hippologi

Kurskod: EX0864

Program/utbildning: Hippolog - kandidatprogram

Kursansvarig inst.: Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2022

Serietitel: Examensarbete kandidatnivå

Delnummer i serien: K145

Nyckelord: Ryttarkänsla, ridlärare, grupplektion, ridinstruktion

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och hudsjursvetenskap

Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi

Enheten för hippologutbildning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Ridsport kräver samarbete mellan människa och häst. När ryttaren uppnår ett fungerande sådant samarbete kan detta ibland benämnas som ryttarkänsla. Ryttarkänsla är en personlig känsla och det finns nästan lika många definitioner som det finns ryttare. Att ryttaren lär sig hitta och utveckla sin ryttarkänsla är viktigt för hästens välfärd då ryttaren med tiden hittar och lär sig använda mindre och mer finstämda hjälper med rätt timing. En utveckling av ryttarkänslan ger även efter hand ryttaren en förståelse och förmåga att rida olika typer av hästar på deras villkor med förståelse för individen. Att uppnå ryttarkänsla kan vara en av målsättningarna med ridningen för aktiva inom sporten oavsett inriktning och det är därför av stor vikt att belysa ämnet redan i början av ryttarens karriär, som i många fall startar på en ridskola.

Studiens syfte är att dels att utforska ridlärares uppfattningar kring hur de vill förmedla ryttarkänsla, dels att synliggöra på vilka sätt interaktion angående ryttarkänsla kan förekomma vid grupplektioner på ridskola. Frågeställningarna var följande; Hur vill ridlärare undervisa för att eleverna ska uppnå ryttarkänsla under gruppridlektion? Hur instruerar ridlärare för att eleverna ska uppnå ryttarkänsla under gruppridlektioner?

Materialet som använts var tio intervjuer med ridlärare som är en del av ett större material. Detta material har analyserats genom fenomenografisk metod. Därtill har sex filmer av inspelade ridlektioner med olika ridlärare använts som material och analyserats med hjälp av multimodal interaktionsanalys.

Resultatet visade att samtliga ridlärare **önskade** i olika grad arbeta med ridtekniska instruktioner för att få sina elever att uppnå ryttarkänsla under grupplektioner. De flesta ridlärare uttryckte att de strävade efter att använda metaforer och liknelser i sin undervisning. De beskrev att de önskade använda positiv återkoppling i ögonblicket eleven gjorde rätt för att bekräfta rätt känsla.

För att uppnå ryttarkänsla **i praktiken** genom instruktioner i grupp använde ridlärarna till stor grad återkoppling och instruktioner om kroppslig uppfattning. Alla ridlärare använde sig av metaforer och liknelser under gruppundervisning, men i olika grad. Samtliga ridlärare använde sig av hästen för att visa på dess reaktion och koppla den till ryttarens agerande.

Nyckelord: ryttarkänsla, ridlärare, grupplektion, ridinstruktion

Abstract

The equestrian sport is a sport demanding collaboration between the human and the horse. When the rider achieves such a cooperation, this is entitled as equestrian feel. Equestrian feel is a personal feeling and there are almost as many definitions as there are riders. The rider finding and developing their equestrian feel is crucial for the horse's welfare as the rider with time finds and learns to use smaller and more delicate aids with the right timing. A development of the equestrian feel gradually gives the rider an understanding and the ability to ride different kinds of horses on their conditions and with an understanding for the individual. To achieve equestrian feel may be part of the goal of the equestrian sport for active practitioners in all disciplines, thus the importance of illustrating the subject in the beginning of the rider's equestrian career, which often is commenced at a riding school.

The purpose of this study was to increase the understanding of how riding instructors want to teach for their students to achieve equestrian feel during group lessons and to find out how the instructors use their instructions to achieve the goal. The questions used were; How do riding

teachers want to teach in order for students to achieve a equestrian feel during group lessons? How do riding instructors instruct students to achieve equestrian feel during group lessons? The material used was ten interviews with riding teachers which is part of a larger material. This material has been analyzed using a phenomenographic method. Six additional films of recorded riding lessons held by different riding teachers have been used as material and have been analyzed using multimodal interaction analysis.

The result of the study showed that riding teachers **wanted** to use technical instructions to get their students to achieve equestrian feel during group lessons to a certain extent. Most riding teachers described that they strived to use metaphors and parables when instructing. They also strived to use instant positive feedback in the exact moment to confirm the right feeling.

To instruct on equestrian feel the riding teachers used feedback and instructions regarding physical perception to a large extent. During lessons, all riding teachers used metaphors and parables, but to a various extent. All riding teachers used the horse to emphasize its reaction and connect that to the rider's actions.

Key words: equestrian feel, riding teacher, group lesson, riding instruction

Innehållsförteckning

Figurförteckning	9
1. Inledning	10
1.1 Problemställning	11
1.2 Syfte	11
1.3 Frågeställning	11
2. Teoriavsnitt	12
2.1 Den svenska ridskolan	12
2.2 Ryttarkänsla	13
2.3 Instruktioner	14
2.4 Instruktioner inom andra idrotter	15
2.5 Hästen som kollega och lärare	16
3. Material och metoder	17
3.1 Metod A	17
3.1.1 Datainsamling	17
3.1.2 Analys	18
3.2 Metod B	18
3.2.1 Datainsamling	18
3.2.2 Analys	19
3.2.3 Instruktionernas utformning	20
3.3 Förförståelse	21
3.4 Etiska överväganden	21
4. Resultat	22
4.1 Resultat A	22
4.1.1 Ryttarkänsla	22
4.1.2 Verbal kommunikation	23
4.1.3 Lärarens kroppsspråk	24
4.1.4 Känsla för hästen	25
4.1.5 Summering	25
4.2 Resultat B	26
4.2.1 Återkoppling på känsla	27
4.2.2 Känsla för hästen	28
4.2.3 Metaforer och liknelser	28
4.2.4 Kroppslig uppfattning	29
5. Diskussion	31
5.1 Ryttarkänsla	31
5.2 Återkoppling och kommunikation	32
5.3 Hästen som kollega och lärare	34
5.5 Framtida studier	36

5.6 Slutsats	37
6. Författarnas tack	37
7. Referenser	38

Figurförteckning

Figur 1. Återkoppling på känsla	28
Figur 2. Känsla för hästen	29
Figur 3. Metaforer och liknelser	30
Figur 4. Kroppslig uppfattning	31

1. Inledning

Det finns 450 ridskolor med koppling till Svenska Ridsportförbundet, med cirka 105 000 motions- och lektionsryttare (Svenska Ridsportförbundet 2019c). För att göra ridning tillgängligt för så många som möjligt erbjuder ridskolor lektioner i grupp. Det finns starka militära traditioner som fortfarande ligger till grund för hur ridlektioner i grupp bedrivs i Sverige (Aronsson & Zetterqvist Blokhuis 2001). År 1948 bildades Ridfrämjandet av den svenska staten med syfte att utveckla den svenska ridskolan och göra ridsporten tillgänglig för allmänheten (Hedenborg et al. 2021).

Ridning är en teknisk sport där ryttaren behöver en god motorik. All form för ridning och hästhantering är ett samspel mellan häst och ryttare, vilket kan beskrivas som en dialog (Bornemark & Ekström von Essen 2010). Ryttaren kommunicerar med hästen genom fysisk beröring med sina ben, sina händer, sitt säte och i viss mån med röstkommandon (Bornemark & Ekström von Essen 2010). Ryttarkänsla kräver att ryttaren kan använda sina hjälper på ett etiskt sätt med rätt timing i situationer under ridpasset (Zetterqvist Blokhuis 2018). En ryttare med god ridkänsla reagerar utan att behöva tänka på vad den gör (Larsson 2014).

I en studie av Lundesjö-Kvart & Melander Bowden (2021) undersöktes hur ridlärare lär ut ryttarkänsla under lektioner med endast ett ekipage. Ridlärare i studien beskrev känslan för eleven, målade upp bilder genom att visualisera och verbalisera. Lundesjö-Kvart (2020b) har även i sin avhandling studerat hur ridläraren ger individuell feedback under grupplektioner. Ersson (2020) analyserar i sin kandidatuppsats vilken mängd och typ av instruktioner ridlärare ger under grupplektioner. Det finns oss veterligen ännu ingen forskning som visar om det går att lära ut och uppnå ryttarkänsla under grupplektioner, något som är viktigt då statistik från Svenska Ridsportförbundet (2019c) visar att antalet ridskoleelever minskar medan istället antalet tävlingsstarter ökar. Genom att öka kunskapen om hur ryttarkänsla lärs ut under lektioner och med hjälp av detta över tid kunna förbättra och effektivisera sättet att instruera för att utveckla ryttare kan förhoppningsvis denna trend vändas och fler ryttare se värde i att stanna kvar och utvecklas på ridskolan.

För att summera så finns det forskning som visar att det går att undervisa om ryttarkänsla individuellt. Det finns även kunskap om hur instruktioner fördelas mellan individ och grupp under grupplektioner.

1.1 Problemställning

Det finns en del forskning som visar hur ridlärare adresserar känsla i sin instruktionsgivning vid enskild undervisning, däremot finns det ännu inga studier som visar på hur detta kan göras i grupp. Då en högre ridkänsla hos rytturen gör ridpassen mer skonsamma och ergonomiska för ridskolehästen är det angeläget att studera hur instruktioner ges för att i förlängningen öka hästvelfärden. Utvecklade instruktioner kan resultera i att rytterna blir mer stimulerade vilket ökar sannolikheten för att de stannar kvar på ridskolan. Ridelevernars kvarvarande på ridskolan ligger i hästnäringens intresse eftersom den svenska ridskolan är en unik grogrund för unga ryttere att lära sig hålla hästar på ett etiskt hållbart sätt.

1.2 Syfte

Studiens syfte är att dels att utforska ridlärarens uppfattningar kring hur de vill förmedla rytterskänsla, dels att synliggöra på vilka sätt interaktion angående rytterskänsla kan förekomma vid grupplektioner på ridskola.

1.3 Frågeställning

Hur vill ridlärare undervisa för att eleverna ska uppnå rytterskänsla under gruppridlektion?

Hur instruerar ridlärare för att eleverna ska uppnå rytterskänsla under gruppridlektioner?

2. Teoriavsnitt

2.1 Den svenska ridskolan

Thorell (2017) beskriver i sin avhandling historien bakom den svenska ridskolan. År 1868 bildades Armens rid- och körskola på Ridskolan Strömsholm. På Ridskolan Strömsholm utbildades armens ridinstruktörer. Den svenska ridskolan utvecklades i takt med att den svenska militären avhöstades och lantbruket moderniserades. År 1948 bildades Ridfrämjandet av den svenska staten. Syftet med Ridfrämjandet var att utveckla den svenska ridskolan och göra ridsporten tillgänglig för allmänheten. Det svenska kavalleriet startade Ackordhäststiftelsen, de lånade ut sina hästar till ridskolor runt om i landet. På så sätt kunde de behålla sina utbildade hästar utan att behöva sköta om dem på Strömsholm. Att ha utbildade hästar i beredskap var viktigt i händelse av krig. När kavalleriet moderniserades på 1950-talet minskade behovet för ridinstruktörer i försvarsmakten och Armens rid- och körskola började erbjuda ridinstruktörkurser för civila. Flera av de pensionerade officerarna från Strömsholm började att arbeta som ridlärare runt om i Sverige. År 1948 bildades Ridfrämjandet av den svenska staten. Syftet med Ridfrämjandet var att utveckla den svenska ridskolan och göra ridsporten tillgänglig för allmänheten. I takt med att flera ridinstruktörer utbildades på Strömsholm och med stödet från Ridfrämjandet startades flera ridskolor runt om i landet. Militära traditioner har haft en stor inverkan på nutida ridundervisning och hästhantering. (Thorell 2017)

I takt med att ridsporten har utvecklats har den gått från att vara mansdominerad till att 90 procent av medlemmarna i Svenska Ridsportförbundet (2019c) är kvinnor.

Forsberg & Tebelius (2011) beskriver att den svenska ridskolan är ett unikt fenomen. Vidare beskriver de att på flertalet ställen runt om i världen är ridsporten fortfarande en överklassport. Den svenska staten subventionerar fritidsaktiviteter och idrott för barn, och därför har ridsporten kunnat bli folklig (Forsberg & Tebelius 2011). För de ridskolor som är knutna till Svenska Ridsportförbundet finns gemensamma riktlinjer för att hålla en nationellt hög kvalitet på ridutbildning (Svenska Ridsportsförbundet 2019b). Till skillnad från många andra idrotter är även en stor del av ledarna yrkesverksamma på heltid, vilket ger en unik helhetsbild och en hög genomgående kompetens (Svenska Ridsportsförbundet 2019a).

En av de saker som utmärker den svenska ridskolan är att nästan all undervisning sker i grupp (Forsberg & Tebelius 2011). Att undervisa i grupp innebär att flera ekipage tränar samtidigt, i flertalet fall upp till tolv ekipage per grupp (Hedenborg 2013). Den svenska ridskolan har sina rötter i militären (Hedenborg 2013). De första ridskolorna som bildades när militären avhöstades hade i flera fall gamla militärer som ridlärare (Hedenborg 2013). Dessa militärer tog med sig traditionerna och att undervisa i grupp är en kvarleva från denna tid (Hedenborg, 2013). Maw (2012) beskriver även säkerhetsaspekten i grupplektioner, där ridläraren och dennes instruktioner skapar en bra struktur i lektionen och övningarna utförs med gemensam målsättning.

2.2 Ryttarkänsla

Det finns ingen entydig definition av vad ryttarkänsla är (Lundesjö-Kvart 2020b), men det skulle i stora drag kunna beskrivas som en dialog mellan ryttare och häst (Bornemark & Ekström von Essen 2011). Den svenska ridutbildningens grund baseras på den tyska ridhandbokens översättning till svenska (Ridskolan Strömsholm 2017). I denna bok beskrivs ryttarkänsla som ryttarens förmåga att läsa av och påverka hästen under arbete (Miesner et al. 2003). Miesner et al. (2003, s 95) skriver exempelvis fram känslan så här: ”Ryttarens känsla är avgörande för ett harmoniskt, förtroendefullt och effektivt samförstånd mellan häst och ryttare.” Ryttaren använder känslan när den avgör vilka hjälper som behövs, i vilka proportioner, i olika ögonblick med rätt teknik. Hästen speglar ryttarens hjälpgivning och inverkan, när ryttaren agerar reagerar hästen. För att kunna tolka hästens reaktion på hjälpgivningen måste därmed ryttaren ha ett visst mått av ryttarkänsla. För att ytterligare förfinas och förbättra effekten och timingen av sin inverkan och sina hjälper måste ryttaren successivt arbeta med sin ryttarkänsla för att kunna läsa av, anpassa sig till och i vissa fall förekomma hästen och få den i optimalt arbete. Faktorer för ryttaren som underlättar utvecklingen av ryttarkänsla är; inlevelseförmåga, känslighet, anpassningsförmåga, kroppslig smidighet, snabb, reaktionsförmåga, koncentrationsförmåga, känsla för rytm och rörelse. Författaren poängterar att det är optimalt för inläringen av ryttarkänsla att kombinera en välutbildad häst, en ridlärare som kan förklara tekniken och att själv prova. (Miesner et al. 2003)

I en studie av Lundesjö-Kvart & Melander Bowden (2021) kallad “*Instructing Equestrian Feel: On the Art of Teaching Embodied Knowledge*” tar författarna reda på hur ridlärare lär ut ryttarkänsla när de har lektioner med ett ekipage. Ridlärarna i studien beskrev att de lärde ut ryttarkänsla genom metaforer, liknelser och andra verbala instruktioner till eleverna. Metaforer är ofta förankrade i

kroppsliga erfarenheter (Kvamme 2017). Ridlärarna i Lundesjö-Kvart & Melander Bowdens (2021) studie använde bland annat metaforer för hur hästen ska kännas. Lundesjö-Kvart & Melander Bowden (2021) fann även att ridlärarna under lektionerna löpande gav eleverna instruktioner och att dessa instruktioner guidade ryttaren till att inverka korrekt på hästen. Den korrekta inverkan skapade i sin tur ett bra arbete för hästen och lät ryttaren känna känslan av att hästen arbetar korrekt. (Lundesjö-Kvart & Melander Bowden 2021).

För att ryttaren ska kunna utveckla sin ryttarkänsla på bästa sätt fann Lundgren (2017) att det krävs en tränare som tydligt kan beskriva känslan som ryttaren letar efter. Lundgren (2017) gjorde sin studie på privatekipage, alltså ryttare som rider ensamma för tränare och som därmed får mer uppmärksamhet av tränaren än under en grupplektion. För att kunna lära ut en känsla måste ridläraren ha upplevt och känt den själv. Det kan dock vara svårt för ridläraren att sätta ord på en känsla, då känsla är personligt upplevd och därför inte behöver upplevas på samma sätt av alla. Att bara ha ett ekipage under lektionstillfället istället för en grupp kan underlätta detta, då eleven kan diskutera känslan och upplevelsen ostört med ridläraren och därmed snabbare komma till resultat. (Lundgren 2017)

2.3 Instruktioner

Det finns olika diplomeringsprogram för ridlärare utarbetade av Svenska Ridsportförbundet (2019a). Syftet är att säkerställa en enhetlig ridlärarutbildning i hela Sverige. Under utbildningarna inför diplomeringsprogram läser eleverna bland annat undervisningsmetodik. Metodiken innebär stort fokus på att bedriva ridlektioner på ett säkert sätt. Lektionen ska innehålla en inledning, genomgång av lektionens innehåll, huvudövning, avslutning och en återkoppling till eleverna. Ridläraren ska använda sig av korta standardiserade kommandon för att undvika missförstånd och olyckor. Tanken bakom ridlärarutbildningarna är att eleverna ska kunna byta ridskola inom landet och fortfarande mötas av samma system för grundutbildning (Tibblin 2005). För att åstadkomma detta är en viktig del av ridlärarutbildningen att lära sig bruka ett gemensamt språk som används oavsett nivå eller antal ridelever. I häftet Ridinstruktion (Tibblin 2005) poängteras även vikten av fasta och väl utarbetade rutiner för att skapa trygghet hos både hästar, elever och ridlärare.

Ersson (2020) har i sin kandidatuppsats studerat sex erfarna ridlärare. Hon delar in ridlärarens instruktioner i sju kategorier; direktiv, positiv feedback, korrekationer, generella instruktioner, instruktioner om ryttarens agerande, instruktioner om hästens agerande och instruktioner om känsla. Det som i Erssons (2020) uppsats omnämns som direktiv är det samma som i Ridinstruktion (2005) benämns som

kommandon. Ersson (2020) kom fram till att ridlärarna i störst utsträckning använde sig av positiv feedback och instruktioner om ryttarens agerande.

I en studie av Lundesjö-Kvart (2020a) kallad "Instructions in Horseback Riding - The Collaborative Achievement of an Instructional Space" studerades instruktionsutrymmen under ridlektioner. I studien påvisades hur ryttarna i en lektionsgrupp arbetar tillsammans för att ge alla individuellt utrymme. Genom att gruppen arbetar tillsammans sågs hur deltagarna drog nytta av både egna och andras individuella instruktioner samt instruktioner som riktade sig till hela gruppen. (Lundesjö-Kvart 2020a)

Det kan även vara en fördel för ryttarens utveckling att rida i grupp, då uppmärksamheten på lektionen är fördelat på alla elever i gruppen och inte bara på den enskilda eleven. På detta sätt kan eleven få mer utrymme för att titta på andra och analysera vad denne ser i relation till den egna upplevelsen på hästen. Gruppen kan även användas för att sporra deltagarna till att bli ännu bättre och uppnå gemensamma mål i gruppen. (Maw 2012)

Lundgren (2017) beskriver även hur ridlärare kan använda sitt kroppsspråk för att visa, beskriva och demonstrera hur ekipaget ska agera. Exempel på detta är hur mycket handen ska gå tillbaka i en förhållning eller hur denne ska rätta till sitsen. Att använda kroppsspråket i kombination med verbala instruktioner kan förtydliga vad som ska uppnås, på vilket sätt och belysa känslan. Genom att förflytta sig runt på banan och till exempel gå vägar samtidigt som denne förklarar vad den gör som ryttare, hur det ska kännas och vad ryttaren ska tänka på uppnås en helhetsbild som ökar förutsättningarna för ekipaget att lyckas. (Lundgren 2017)

2.4 Instruktioner inom andra idrotter

Instruerande sker även inom andra idrotter för att utveckla elever. I en studie av Keevalik (2010) studerades danslärare i undervisning. Resultatet visade att danslärarens kroppsspråk instruerade lika mycket som danslärarens verbala instruktioner. Keevaliks (2010) resultat visade även på att instruktionerna under danslektionerna ofta gavs i samband med förkroppsligade demonstrationer av dansens olika rörelser. Läraren demonstrerade genom att visa vanliga fel och utförde rörelserna mycket långsamt så att eleverna kunde observera. Det låg ett stort fokus på tajmingen av dansstegen i relation till musiken. För att hjälpa eleverna att hitta takten i musiken använde ett flertal av danslärarna handklappningar exakt när steget skulle påbörjas. (Keevalik 2010)

I en annan studie av Evan och Reynolds (2016) studerades baskettränares instruerande. De fann att många baskettränare demonstrerar problemet i spelet genom att visualisera för spelarna. Evan och Reynolds (2016) kom även fram till

att det gav större effekt att använda visualisering och förkroppsligade demonstrationer för att korrigera delar av spelet än att använda verbala instruktioner. I en senare studie där Evans (2017) vidare studerar baskettränare kom han fram till att flertalet tränare tog hjälp av spelplan och spelarna för att korrigera de strategiska spelupplägget.

2.5 Hästen som kollega och lärare

En förutsättning för att kunna bedriva ridskoleverksamhet och lära ut ridkonst är att ha tillgång till lektionshästar. En lektionshäst ska vara så pass befäst i sin grundutbildning att den svarar korrekt då rytturen ger rätt hjälp (Tibblin 2005). Det är viktigt att ridläraren själv besitter färdigheterna att utbilda och underhålla lektionshästens utbildningsståndpunkt. Detta för att med förståelse och efter egna erfarenheter kunna hjälpa och undervisa både hästar och ryttere på bästa sätt. Därför innehåller Svenska ridsportförbundets ridlärarutbildningar i alla tre nivåer minst lika mycket färdighetsträning i ridkonst som i undervisningsmetodik (Svenska Ridsportsförbundet 2019d). I häftet Ridinstruktion (Tibblin 2005) poängteras vikten av att lektionshästen under lektion med lektionsryttare inte ska utföra rörelser eller övningar den inte är väl befäst i, och att det är ridlärarens ansvar att vårda och bibehålla hästens utbildningsståndpunkt genom att se till att eleverna inverkar på samma sätt.

I en avhandling av Zetterqvist Blokhuis (2019), där flertalet elever intervjuas, upplever eleven att denne blev lika mycket undervisad av hästen som av tränaren. På grund av detta blir det ännu viktigare att framför allt elever som kommit så långt att de har befäst sin grundridning, får rida en välutbildad läromästare (Maw 2012). Läromästaren kommer kunna visa och lära eleven vad som är rätt och fel och vilken känsla den ska leta efter (Maw 2012), på så sätt kan de utveckla sin ryttarkänsla där eleven använder sina hjälper med rätt timing. God grundridning och timing är mer etisk ur ett djurhälsoperspektiv, då de bli mer skonsamt för hästen (Zetterqvist Blokhuis 2018).

3.Material och metoder

För att dels visa transparens i hanteringen av materialet, dels ge en representativ bild av hur ridlärare lär ut ryttarkänsla är materialet indelat i två kategorier och två olika metoder för analys har använts. Materialet som använts i de två delstudierna har varit tidigare insamlat material från Lundesjö-Kvarts (2020b) (2013) avhandlingar. Då den aktuella studien har annat syfte och nya frågeställningar jämfört med Lundesjö-Kvarts (2020b) (2013) avhandlingar har resultat från denna inte påverkat den aktuella studiens resultat.

3.1 Metod A

3.1.1 Datainsamling

Grundplanen var att analysera och transkribera fyra djupgående intervjuer med fyra ridlärare. Detta material visade sig efter transkription inte vara tillräckligt brett för att ge ett tillförlitligt resultat. På grund av detta togs beslut om att ersätta materialet från de fyra intervjuerna med tio intervjuer från Lundesjö-Kvart (2013). I en tidigare studie av Lundesjö-Kvart (2013) intervjuades tio stycken ridlärare. Materialet som samlades in till Lundesjö-Kvarts (2013) studie har återanvänts och analyserats igen ur ett annat perspektiv för att belysa hur ridläraren vill lära ut ryttarkänsla istället för hur förutsättningar och ramar för ridlektioner ser ut generellt. Lundesjö-Kvart (2013) har bland annat intervjuat ridlärare om deras intentioner att lära ut ryttarkänsla under lektion. Lektionerna har sedan observerats. Efter lektionen har ridlärarna återigen intervjuats och ombetts reflektera över resultatet av förmedlingen av känsla. Ridlärarna har valts ut genom "snöbollsmetoden" (Goodman 1961) för att få en så stor spridning som möjligt. Snöbollsmetoden är ett sätt att identifiera personer att intervjua som annars kan vara svåra att hitta. I Lundesjö-Kvarts (2013) studie innebar det att de intervjuade ridlärarna ombads ge förslag på nya personer att intervjua. På detta sätt har studien fått spridning både vad gäller intervjupersonernas utbildningsnivå, storleken på ridskolan samt yrkeserfarenhet. Se tabell 2 (Lundesjö-Kvart 2013, sid 38).

3.1.2 Analys

Intervjuerna har analyserats med hjälp av en fenomenografisk analys. Fenomenografi är ett tillvägagångssätt att bearbeta kvalitativa intervjuer i fyra steg. Det första steget i fenomenografisk analys innebär att skapa ett helhetsintryck av datan, i det här fallet genom att ett flertal gånger läsa och gå igenom intervjuerna. Det andra steget uppmärksammar intervjuernas likheter och skillnader. Det tredje steget innebär att uppfattningarna kategoriseras under olika beskrivningar som anses relevanta för ämnet. Det fjärde steget är att slutligen studera kategorisystemens struktur för att komma till ett resultat. (Patel & Davidsson 2011)

De kategorierna som har utkristalliserats genom analysen är ryttarkänsla, känsla för hästen, verbal kommunikation och lärarens kroppsspråk. Dessa kategorier har formats utifrån de instruktioner som upplevts relevanta för att lära ut ryttarkänsla. Till exempel var kategorin "ryttarkänsla" naturlig då frågeställningarna till stor del bygger på just detta. "Känsla för hästen" var nästa kategori som även den var mycket viktig då ryttarkänsla inte kan uppnås eller läras ut utan hästen. Exempelvis beskrev en av ridlärarna att "Man måste ha ödmjukheten mot hästen, annars får man inget tillbaka." Den tredje kategorin "verbal kommunikation" framstod som det främsta sättet för en ridlärare att ge instruktioner under ridlektion. Den sista kategorin "lärarens kroppsspråk" valdes ut då kroppsspråket framstod som ett viktigt komplement till verbala instruktioner.

3.2 Metod B

3.2.1 Datainsamling

Denna del av studien har grundat sig på videoinspelningar som har bearbetats genom en kvalitativ metod. Materialet är en del av ett större forskningsprojekt där Lundesjö-Kvart (2020b) har studerat ridundervisning ur ett samtalsanalytiskt och etnometodologiskt perspektiv för att kartlägga ridlärarens pedagogiska praktik. Denna del av Lundesjö-Kvarts (2020b) studie har grundat sig på 10 ridlektioner i grupp, hållna av sex olika ridlärare på fyra olika ridskolor. Samtliga ridlärare hade någon form av ridlärarutbildning; fyra hippologer, en svensk ridlärare level II och en svensk ridlärare level III. Namnen i studien är fingerade.

Materialet som använts till den nu aktuella studien har avgränsats till sex olika filmer, en lektion med varje ridlärare. Ridundervisningen skedde i grupp om fem till sju elever och lektionerna varade mellan 45 och 60 minuter (Lundesjö-Kvart 2020b). Alla elever i de inspelade grupperna red i träningsgrupper, vilket betyder att de rider på en något mer avancerad nivå än ridskolans resterande elever. Både ridlärare och elever filmades under lektionerna med en kamera i hörnet av ridbanan. Ridläraren bar även en mikrofon så att rösten kunde spelas in. Lektionerna har genomförts och filmats under perioden november 2015 till mars 2016.

3.2.2 Analys

De inspelade lektionerna har analyserats genom användande av multimodal interaktionsanalys. Multimodal interaktionsanalys lägger analysens fokus på den mänskliga interaktionen, sociala handlingar och hur dessa utförs (Broth & Keevallik 2020). Detta var centralt för studien eftersom en person kan kommunicera på olika sätt och den verbala delen enbart är en del av alla kommunikationsvägar. Hur en person upplevs och förstås av andra beror till stor del på andra faktorer som tonläge, ögonkontakt, placering och gester (Broth & Keevallik 2020). I den här studien var det speciellt relevant eftersom elevens reaktion på ridlärarens instruktioner blev en bekräftelse på hur väl denne har förstått instruktionen och om denne kunde tillgodogöra sig instruktionerna för att utveckla sin ryttarkänsla.

Det första steget i analysmetoden var att transkribera de inspelade videofilmerna. Transkriptionerna har haft fokus på ord (ridlärarens instruktioner) som sagts under filmerna och tar inte hänsyn till kroppsspråk, tonläge och dylikt. Filmerna transkriberades i samband med ett tidigare examensarbete (Ersson 2020) och i den aktuella studien utvidgas analysen av detta material. Elevernas svar har transkriberats i varierande omfattning på grund av bitvis bristande ljudkvalitet då eleverna inte burit någon egen mikrofon (Ersson 2020). Detta hade ingen påverkan på den aktuella studiens resultat, då fokus för analysen var ridlärarens instruktioner för att uppnå ryttarkänsla hos eleverna.

Transkripten av de sex filmerna har analyserats med hjälp av multimodal interaktionsanalys (Broth & Keevallik 2020). Under analysens första steg sorterades de instruktioner ut som specifikt adresserats till eleverna individuellt. I ett andra steg granskades sedan filmerna av ridlektionerna. Utifrån en analys av filmerna sattes kategorier som sedan använts för att ge ett konkret resultat av antalet instruktioner som ridlärarna använde för att förmedla känsla. Baserat på

den analysen delades ridlärarnas instruktioner in i kategorierna; återkoppling på känsla, kroppslig uppfattning, metaforer och liknelser, känsla för hästen.

Filmerna har varit en viktig del i analysen för att få en representativ helhetsbild och det har varit till hjälp för att synliggöra relevanta kategorier för de olika formerna av instruktion. Om även ridlärarnas kroppsspråk skulle analyserats i den aktuella studien hade det behövts filminspelningar ur olika vinklar för att skapa ett tillförlitligt resultat. Eftersom verbala instruktioner är de mest frekvent använda sättet att instruera vid ridlektioner (Lundgren 2017) har analysen koncentrerats till dem.

3.2.3 Instruktionernas utformning

För att ge exempel på hur vi har definierat begreppen ges nedan en kort beskrivning av de olika begreppen samt citat ur transkripten.

Återkoppling på känsla innefattar instruktioner som syftar till att bekräfta och utveckla ryttarkänslan.

Mm stadig. Jättebra. Mm och du får till galoppen bra på bocken och även här rakt nu, nu känner du framför allt vänstervarvet efteråt kom hon väldigt fint tillbaka. (Annelie)

Känsla för hästen innefattar tolkningar av hästens beteende som kan kopplas till ryttarens agerande. Att uppmärksamma ryttaren på detta kan vara ett led i att öka kommunikationen med hästen och därmed ryttarkänslan.

Där märker du att när han söker sig lite grann vi får fram näsan lite grann på honom så tänker du på dina ben lite extra så att han inte, så att han fortfarande marscherar på i skritten. (Petra)

Metaforer och liknelser är meningar eller ord som används av ridläraren för att förtydliga och ge eleven möjlighet att leta efter rätt känsla

Bara se om du kan få honom som manken med verkligen högsta punkt, se om du kan få en myrslok av din häst, utan att han ökar farten. (Jessica)

Kroppslig uppfattning är feedback som syftar till att korrigera och/eller uppmärksamma eleven på hur denne ska reagera och använda sin kropp för att uppnå en ryttarkänsla.

Där Isabella vill jag att du leder med innerhanden så att du inte tar den bakåt, släpp ner knät och hälen, så, den skänkeln måste du ha och så vändande hjälpen så bara ledande tygeln och så se vägen så vikten kommer rätt. (Annika)

3.3 Förförståelse

Författarna besitter sedan tidigare en del grundkunskaper i ämnet. Båda författarna har erfarenhet av undervisning av ridelever på olika nivåer, både i grupp och enskilt, samt är själva i elevpositionen flertalet gånger i veckan. Dessa omständigheter skulle kunna vara till studiens fördel, då förförståelsen för ämnet ger möjlighet till att se bakom det omedelbart observerbara, vilket är en grund i empirinära forskningsansatser (Patel & Davidsson 2010). Den här kvalitativa studien är baserad på en etnometodologisk forskningsansats där båda författarna verkar dagligen inom det berörda området och i den aktuella miljön. Dessa förkunskaper har varit till fördel vid analyserandet av materialet då helheten har kunnat tolkas på ett realistiskt sätt. Nackdelen med att ha förförståelse för ämnet skulle kunna vara att resultaten tolkas baserat på egna erfarenheter och åsikter. För att förförståelsen inte ska ha en negativ effekt på resultatet har beskrivningar av kategorierna tagits fram. Hela analysarbetet kan följas i detalj i metod och resultatavsnitt vilket möjliggör granskning och därmed ökar trovärdigheten för studiens resultat.

3.4 Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2017) bör en etisk prövning göras om projektet innebär att känsliga personuppgifter hanteras eller om det insamlade materialet skulle kunna ha fysisk eller psykisk påverkan på någon person. Då materialet som använts i denna studien ingår i flera större studier, görs det ingen etisk prövning inom den aktuella studiens ramar. De intervjuade deltagarna i studien har deltagit frivilligt och är informerade om studien och dess syfte. De har även lämnat skriftligt godkännande innan de filmats och därmed godkänt att materialet används i vetenskapligt syfte (Lundesjö-Kvart 2020). I den aktuella studien har Vetenskapsrådets (2017) rekommendationer efterlevts genom att allt material behandlas konfidentiellt och samtliga namn i studien är fingerade.

4. Resultat

4.1 Resultat A

I denna resultatdel presenteras ridlärarens uppfattningar om hur de vill lära ut ryttarkänsla. Tio ridlärare har intervjuats i Lundesjö-Kvarts (2013) studie om hur de bedriver ridlektioner. Alla ridlärare har i grunden fått samma frågor och sedan fått svara fritt på dessa. Utifrån ridlärarnas svar har fyra kategorier analyserats fram utifrån vad som är relevant i förhållande till hur ridlärare vill lära ut ryttarkänsla. De flesta ridlärarens uppfattningar finns representerade under alla kategorier. I kategorin ryttarkänsla har samtliga ridlärare en klar bild av hur de definierar begreppet samt hur de vill förmedla detta. Under kategorin känsla för hästen var svaren mer varierande. Inte alla kom in på ämnet, utan pratade mer om hur hästen används som redskap i lärandet. Flertalet tog i intervjuerna upp hur de använder sitt kroppsspråk för att förmedla instruktioner. Alla ridlärare hade ett tydligt sätt att arbeta med verbal kommunikation och merparten använder sig gärna av metaforer och liknelser i sina instruktioner. Flertalet uttrycker även att de vill ha en dialog med eleverna där de ställer frågor och förväntar sig att eleven svarar på dessa.

4.1.1 Ryttarkänsla

För att ridlärarna ska kunna svara på hur de lär ut ryttarkänsla har de först fått definiera vad just de upplever som ryttarkänsla, då en känsla alltid är subjektiv. Under intervjuerna fick samtliga ridlärare frågan om vad känsla är för dem, och svaret på den frågan genomsyrar resten av intervjun. Samtliga ridlärare har en klar bild av vad de personligen **anser är ryttarkänsla**. Hur de beskriver känslan varierar något från person till person, men helheten är den samma. Beskrivningarna innefattar alla uttryck om timing, kemi mellan ryttare och häst, förståelse för hästen samt att ryttaren utvecklar en känsla för vad som är rätt och fel och mer eller mindre automatiskt korrigerar sig själv och hästen. En av ridlärarna menar att ryttarkänsla är ett tillstånd där allt flyter på och ryttaren känner sig som ett med hästen. Medan en annan menar att ryttarkänslan utvecklas i takt med att ryttaren kommer längre i sin ridutbildning. Hon menar att en nybörjare absolut upplever en känsla, men att den känslan är en förenklad version och ryttarkänslan som den erfarna ryttaren upplever är en utvecklad och fördjupad version av denna. Hon får medhåll av en annan som på ett liknande sätt beskriver

att ryttarkänslan är mest kopplat till ryttaren och dennes balans i det tidiga utbildningsstadiet. Senare i utvecklingen kan ryttaren anpassa sig mer efter hästen med bibehållen egen balans.

På frågan om det går **att lära ut ryttarkänsla** svarade de flesta att de arbetar aktivt med detta på lektionstid och att det alltid är målet. Två av ridlärarna i intervjuerna upplevde att det inte är möjligt att lära ut känsla över huvud taget. De beskrev att rideleverna måste hitta känslan på egen hand genom övningar och ridtekniska instruktioner.

Jag kan inte beskriva deras känsla, dom måste hitta sin känsla. (Annika)

En av ridlärarna poängterar att vissa ryttare är födda med ryttarkänsla medan andra får jobba mer för att hitta dit. En annan uttrycker även att hon gärna går in och "rider åt ryttaren", det vill säga att hon ger täta instruktioner baserade på hur hon själv hade gjort. När ryttaren gör rätt är hon noga med att berömma varje steg i rätt riktning för att hjälpa ryttaren att hitta rätt känsla. En annan av ridlärarna upplever att det är lättare att instruera äldre än yngre ryttare om känsla. En fjärde beskriver hur viktigt det är att ridläraren måste hitta känsla själv för att kunna förmedla densamma.

Dom ska sluta tänka och mer känna. (Karin)

4.1.2 Verbal kommunikation

Resultatet visar på att den verbala kommunikationen var det främsta sättet för en ridlärarna att ge instruktioner under en ridlektion. Det finns många olika sätt att använda ord; att beskriva en situation, ge ridtekniska instruktioner, eller att ge eleven feedback på det den presterat.

De flesta av ridlärarna uttryckte önskemål om att ha en **dialog** med sina elever. I många fall ställer ridlärarna medvetet olika frågor till eleverna, men upplever det ibland svårt att få dem att svara och vara aktiva i dialogen. En av ridlärarna upplever det lättare att ha en dialog och diskussion med vuxna elever än med yngre. Under genomgångar är det flera som ställer frågor och vill engagera eleverna. Målsättningen är att skapa ett klimat där det är okej för eleverna att fråga och därmed få dem att utvecklas mest möjligt.

Sen kan man ju fråga också om jag har bett någon göra något och sen tycker jag att de får till det då frågar jag, - hur kändes det där då? (Agneta)

Alla ridlärare vill ge individuell **återkoppling** i slutet på lektionen. En av ridlärarna låter de mer erfarna ryttarna analysera sin egna insats och känsla, därefter kompletterar hon det som ryttarna inte fått med i sin analys. Flera påtalar vikten av att ge återkoppling i det ögonblick ryttaren gör rätt för att ryttaren ska förstå vilken känsla som är rätt. Ryttarens dagsform är en variabel som en av ridlärarna beskriver, hon måste ta hänsyn till hur mycket feedback ryttaren just då är mottaglig för. En övervägande del av ridlärarna använder även medvetet metaforer och liknelser för att tydliggöra för ryttaren vilken känsla denne ska leta efter.

Om man inte haft en känsla på hästen vet man inte vad man ska leta efter men har man haft en känsla i vardagslivet så vet man vad man ska leta efter. (Susanne)

4.1.3 Lärarens kroppsspråk

Resultatet visar att kommunikation kan ske på flera olika sätt, medvetet eller omedvetet. Att använda kroppsspråk under ridlektioner visade sig kunna vara ett effektivt sätt att förtydliga en instruktion. Då ryttarkänsla är både abstrakt och subjektivt kan kroppsspråket i kombination med en verbal instruktion vara mycket effektiv i att förmedla rätt upplevelse till eleven.

En av ridlärarna uttryckte att elever har olika inlärningsprocesser. Hon försöker därför att använda så många sinnen som möjligt för att nå ut samtliga elever i gruppen och är framför allt noga med att **komplettera de verbala instruktionerna med kroppsspråket**. En annan uttryckte hur hon är noggrann med att medvetet skapa en bra inlärningsmiljö genom att se eleverna i ögonen när hon pratar med dem och på så sätt få dem att känna sig sedda och våga ta plats i ridhuset.

Flertalet av ridlärarna ville gärna sitta upp på hästarna för att **demonstrera övningar och hjälpgivning**. Flera av dem upplevde det svårt att få till tidsmässigt. Istället använde de gärna teoritillfällen till att rida lektionshästarna och visa. Under ridlektionerna var det flera av ridlärarna som gärna till exempel sprang ridvägarna eller visade med sitt eget kroppsspråk vad som är rätt och fel och vad ryttarna ska sträva efter. En av ridlärarna använde specifikt ett cavalettblock för att demonstrera sits och inverkan. Detta för att eleverna skulle se hur de ska göra utan att ridläraren behövde sitta upp på en häst.

Sen visar jag ju med kroppen också väldigt mycket hur det ser ut jämfört med eller dra paralleller med andra övningar. Jag visar hur det ser ut när man springer in i galoppfattningen jämfört med en bra fattning. (Agneta)

4.1.4 Känsla för hästen

Utifrån ridlärarnas svar framstod ridsporten som en komplex sport som kräver samarbete mellan människa och häst. Enligt ridlärarna var det därför viktigt att redan i början av lärandet få en förståelse för hästen. Ridlärarna ansåg att hästarna är en förutsättning för att kunna bedriva ridskoleverksamhet då hästarna tillsammans med ridläraren lär eleverna att rida.

Det var inte alla ridlärare som diskuterade hästen i intervjuerna. De som nämnde hästarna pratade varmt om **hästarna som sina kollegor**. De tyckte att det var viktigt att ryttarna tog hänsyn till hästen som individ och anpassade sig, framför allt de ryttare som enbart rider en gång i veckan. En av ridlärarna uttryckte specifikt att hon är nog med att korrigera framför allt om eleverna är hårdhänta med hästarna.

Det är väl det att varför jobbar man som ridlärare, det är ju inte för att lära folk rida utan det är för att få umgås med djuret, hästen. (Annika)

Flera av ridlärarna beskrev vikten av att lära ut hur hästen fungerar som **biologisk varelse**. Eleverna måste lära sig att ta hänsyn till hästarnas styrkor, svagheter, känslighet och olika personligheter. En av ridlärarna önskade att hennes elever hanterar hästarna själva från början för att få en förståelse för att hästarna är stora djur som kräver konsekvent hantering.

Känslan för hästen att det är ett djur och ingen maskin är det viktigaste att få fram. (Caroline)

4.1.5 Summering

I kategorin **ryttarkänsla** hade samtliga ridlärare en klar bild av hur de definierar samt hur de ville förmedla detta. De flesta beskrev känslan av en förståelse eller kemi med hästen, men många uttrycker även att det kan vara svårt att förmedla känslan till eleverna och att de måste upptäcka känslan själva. Under kategorin **känsla för hästen** var svaren mer varierande. Inte alla kom in på ämnet, utan pratade mer om hur hästen används som redskap i lärandet. Bland de som pratade

om känsla för hästen uttryckte ett par att de anser det viktigt att ryttarna lär sig att bli ödmjuka inför hästarna och förstå att de är individer. Alla ridlärare hade ett tydligt sätt att arbeta med **verbal kommunikation** och merparten använde sig gärna av metaforer och liknelser i sina instruktioner. Flertalet uttryckte även att de ville ha en dialog med eleverna och ställde frågor. De förväntade sig att eleverna svarar på dessa. De flesta gav även eleverna feedback i slutet av lektionen som ett sätt att utveckla och befästa ridkunskaper och ryttarkänsla. Flertalet tog i intervjuerna upp hur de använder sitt **kroppsspråk** för att förmedla instruktioner. Majoriteten av ridlärarna hade ambitionen att vid behov kunna sitta upp och demonstrera, men flera av dessa uttryckte att de har svårt att få till det under lektionstid då tiden är en bristvara. Samtliga som berörde ämnet beskrev att de medvetet använde kroppsspråket som ett verktyg och särskilt en ridlärare poängterade att hon försökte använda så många inlärningsätt som möjligt för att inkludera alla elever så effektivt som möjligt.

4.2 Resultat B

Sex ridlärares grupplektioner har analyserats i den här delstudien. Deras instruktioner har kategoriserats för att ta reda på vilka instruktioner de använder för att specifikt förmedla känsla. **Annelie** var den ridlärare som gav mest återkoppling på en känsla genom att påpeka när eleverna gjorde rätt. Hon sa till exempel *“Så ja riktigt. Där är det bättre Dina. Exakt så”*. Annelie använde totalt 219 instruktioner för att specifikt förmedla ryttarkänsla. Hon var också den som använde flest instruktioner under hela lektionen, totalt 689 stycken. **Sara** använde sig av 239 instruktioner för att förmedla känsla. Totalt sett uttryckte hon sig genom 497 instruktioner. **Karin** hade flest instruktioner om kroppslig uppfattning som exempelvis *“så att du själv inte kurar ihop dig och kommer ut med dina armbågar; titta i spegeln där nu så ser du att du”*. Under hela lektionen gav hon totalt 570 instruktioner varav 322 var riktade mot att förmedla känsla. **Jessica** var den ridläraren som använde sig av minst antal instruktioner, totalt 344 stycken. Varav 140 av instruktionerna riktades mot att förmedla känsla. **Petra** använde 167 instruktioner för att förmedla känsla och uttryckte sig genom 410 instruktioner under hela lektionen. **Annika** använde mestadels instruktioner under kategorin kroppslig uppfattning. För att förmedla känsla gav hon 240 olika instruktioner av totalt 402 instruktioner.

4.2.1 Återkoppling på känsla

Majoriteten av ridlärarna använde övervägande återkoppling på känsla för att bekräfta att ryttaren uppnådde rätt resultat. Instruktionerna gavs ofta i samband med att ridläraren hade gett en ridteknisk instruktion och i det ögonblick eleven var på rätt väg mot resultatet gav ridläraren återkoppling.

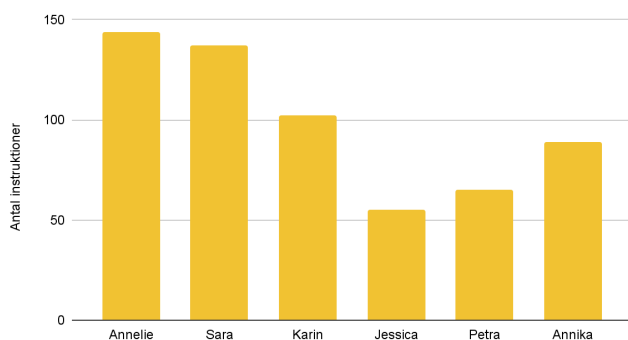
Du kan sakta av till skritt och sen flyttar du undan vänster skänkel och då understödja lite med vänsterhanden över låret och sen, **precis så** du backar bandet och sen får effekt på vänsterskänkeln. **Rätt, rätt** och sen,, ta ut vänsterhanden över låret, **rätt, rätt** och sen mjukna och sen trava. (Annika)

Annelie och Sara var de två som återkopplade på känsla mest av de sex ridlärarna (se figur 1). Klimatet i ridhuset under deras lektioner upplevdes positivt för inläringen av ryttarkänsla, då eleverna fick mycket positiv återkoppling när det var på rätt väg eller agerade rätt.

Aa, det är **rätt, där är fint**. Nu börjar också han komma lite mer till stöd. **Där, jättebra nu**. Aa försök att hålla ögon, blicken framåt bara. **Där är rätt**. (Annelie)

Tänker själv på att verkligen få fram din innerhöft, såja, ytteraxeln tillbaka. **Strålande, så är positionen mycket bättre**. (Sara)

Instruktionerna som de sex ridlärarna använde för att återkoppla på känsla gavs enbart som individuella instruktioner i gruppen. Annelie var den som gav flest instruktioner som återkopplar på en känsla, 144 instruktioner (se figur 1). Jessica gav enbart 55 instruktioner inom kategorin (se figur 1). I genomsnitt gav ridlärarna 100 instruktioner (se figur 1) som syftade till att återkoppla på känsla.

Figur 1. Stapeldiagram som visar antalet instruktioner riktat mot återkoppling på känsla.

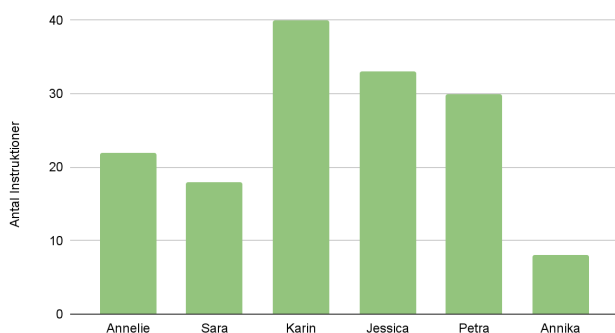
4.2.2 Känsla för hästen

Under kategorin känsla för hästen var det en stor spridning mellan antalet instruktioner hos ridlärarna. I studien har ”Känsla för hästen” definierats som att få en förståelse för hur hästen beter sig och lära eleven att agera utifrån detta. Sara och Annelie hade flest antal generella instruktioner under sina grupplektioner. Trots detta använde de inte lika många instruktioner för att beskriva känslan för hästen som Petra, Jessica och Karin (se figur 2).

Han går och tittar till höger hela tiden. (Jessica)

Jag tycker att han blev bättre när han fick lite längre tygel. Det såg ut som att han blev lite mer tillfreds. (Jessica)

Och här känner du Jessica att hon vill gärna hoppa in litegrann med höger bak. (Sara)

Figur 2 .Stapeldiagram som visar antalet instruktioner som handlar om **känsla för hästen**.

Karin var här den som gett flest instruktioner, 40 stycken (se figur 2), kopplade till känsla för hästen. Annika gav minst antal, instruktioner kopplat till känsla för hästen, 8 stycken (se figur 2). I genomsnitt använde ridlärarna 25 instruktioner (se figur 2) gällande känsla för hästen.

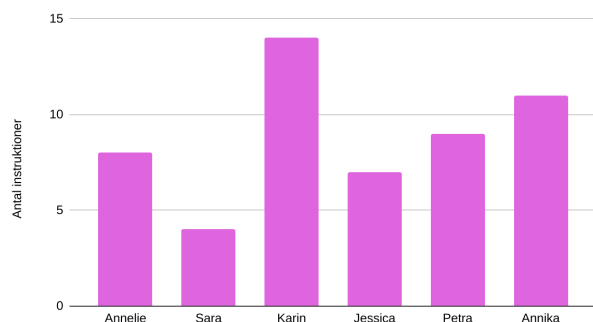
4.2.3 Metaforer och liknelser

Alla ridlärare använde sig till viss del av metaforer och liknelser. Den som använde flest metaforer och liknelser var Karin (se figur 3). Liknelserna handlade framför allt om hästens och ibland ryttarens agerande.

Och använd alltid ledande tygeltag för blir du lite bakåtdragande i den där innerhanden då får du bara en **pansarvagn** som motstånd. (Karin)

Se om du kan få en **myrslok** av din häst. (Jessica)

Sara använde minst antal metaforer och liknelser (se figur 3).

Figur 3. Stapeldiagram som visar antalet instruktioner som innefattar **metaforer och liknelser**

Karin gav 322 instruktioner kopplat till rytarkänsla, av dessa var 14 stycken (se figur 3) metaforer och liknelser. Sara använde sig enbart av fyra metaforer och liknelser av sina totalt 239 instruktioner. I genomsnitt använde ridlärarna 8 metaforer och liknelser i sina instruktioner.

4.2.4 Kroppslig uppfattning

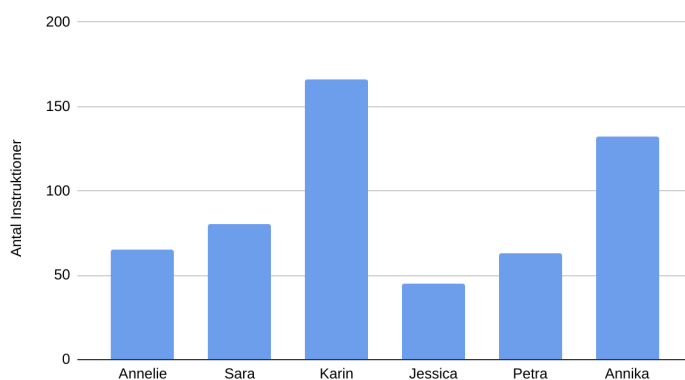
Antalet instruktioner som beskriver hur ryttarna ska agera med sina kroppar hade en varierad spridning mellan ridlärarnas grupplektioner. De beskrev vilken typ av hjälpgivning eleverna skulle använda under övningarna. Dessa bestod av löpande generella instruktioner till hela gruppen samt mer specifika individuella instruktioner på detaljnivå riktat mot det specifika ekipaget. Karin och Annika var de två som utmärkte sig gällande att ge instruktioner om kroppslig uppfattning (se figur 4).

Mm, känner du dina sittben nere nu Sara, mm lite **bak med överlivet** och **fram med din mage** så du har hela hästen framför dig. (Annika)

Så, vi gör som vanligt nu att när ni skrittar fram så känner ni igenom sitsen, **hittar båda era sittben**, att ni **inte sitter för långt** bak i sadeln och att hästarna marscherar på ordentligt fram. Och då är det som vanligt att ni inte (.) försöker **undvika att klämma med skänkeln** så att ni aktiverar dom för skänkeln och sen så **slappnar av** så fort ni får en reaktion. (Petra)

Minst antal instruktioner om kroppslig uppfattning gav Jessica. Totalt sett gav Jessica också minst antal instruktioner av de sex ridlärarna (se figur 4).

Stilla hand, gunga bara med lite försiktigt. (Jessica)

Figur 4. Stapeldiagram som visar antalet instruktioner riktat mot **kroppslig uppfattning**

Karin var den av ridlärarna som gav flest antal instruktioner om kroppslig uppfattning 166 stycken (se figur 4). Jessica var den som här gav minst antal instruktioner, 45 stycken (se figur 4). I genomsnitt var 92 av instruktionerna om kroppslig uppfattning.

5. Diskussion

I den här diskussionen behandlas ämnena ryttarkänsla, hästens roll vid lärandet av ryttarkänsla, samt ridlärarnas sätt att återkoppla och kommunicera med sina elever. Rubrikerna som diskuteras är alla svar på studiens syfte och frågeställningar vilka kortfattat var hur ridlärare vill arbeta med att förmedla ryttarkänsla respektive hur interaktionen om ryttarkänsla ser ut under ridlektioner.

5.1 Ryttarkänsla

I Ridhandboken (Miesner et al. 2003) beskrivs ryttarkänsla som ryttarens förmåga att på ett harmoniskt och förtroendefullt sätt läsa av och påverka hästen under arbete. Miesner et al. (2003) poängterar vikten av att ryttaren alltid ska jobba med att förbättra sin ryttarkänsla för att sträva efter en bättre förfinad kommunikation med hästen. Vidare ska målsättningen alltid vara att kunna läsa av, anpassa sig och i vissa fall förekomma hästen. Bornemark & Ekström von Essen (2011) beskriver ryttarkänsla som en dialog mellan ryttare och häst. Dialogen som Bornemark & Ekström von Essen (2011) beskriver kan jämföras med Miesner et al. (2013) uttryck om att förfina kommunikationen med hästen. Uttrycket dialog gentemot kommunikation öppnar dock upp för att ryttaren tydligare måste tolka signaler från hästen och inte enbart ge instruktioner i envägs kommunikation.

Ridlärarna som intervjuats i delstudie A hade alla en klar bild av vad de personligen ansåg var ryttarkänsla. Precis så som Lundgren (2017) beskriver så upplevde ridlärarna i vissa fall det svårt att beskriva en egenupplevd känsla med ord. Eftersom känsla är något personligt så behöver det inte upplevas på samma sätt mellan två olika personer (Lundgren 2017). Ridlärarnas beskrivningar av ryttarkänsla innefattade uttryck om timing, kemi mellan ryttare och häst, förståelse för hästen samt att ryttaren utvecklar en känsla för vad som är rätt och fel och mer eller mindre automatiskt korregerar sig själv och hästen. Ridlärarna använde inte ordagrant ridhandbokens (Miesner et al. 2003) definition av ryttarkänsla, men innebörden i det de uttryckte kan ändå sägas motsvara definitionen i ridhandboken. Detta bekräftar Lundesjö-Kvarts (2020b) uppfattning om att det inte finns någon entydig definition av vad ryttarkänsla är.

Eftersom att ridlärarna i delstudie A alla hade individuella uppfattningar av vad ryttarkänsla är, blev även deras uppfattning om huruvida det går att lära ut ryttarkänsla olika. De flesta svarade att de hela tiden arbetar aktivt med målbilden att lära ut känsla. De två av ridlärarna som inte ansåg att det gick att lära ut ryttarkänsla, beskrev istället hur de lät eleverna hitta känslan själva genom ridtekniska instruktioner och övningar. I delstudie B har vi funnit att alla ridlärarna arbetade mot att uppnå ryttarkänsla genom att ge ridtekniska instruktioner och att ge återkoppling på när eleven gjorde rätt. På så sätt arbetade ridlärarna mot att eleverna skulle uppnå känsla utan att uttryckligen instruera om känsla. Mot denna bakgrund har vi funnit att trots att ridlärare inte anser sig lära ut ryttarkänsla har dom i själva verket gjort det indirekt.

Värt att poängtera är även att ryttarkänsla är en individuell känsla. I intervjuerna med ridlärarna (delstudie A) uttryckte vissa att de inte upplever att det går att lära ut ryttarkänsla. Anledningen till detta skulle kunna bero på att en känsla är en personlig upplevelse och därför svår att lära ut (Lundgren 2017). Genom att istället ge tekniska instruktioner, vilka kanske inte är menade att specifikt lära ut känsla, uppnås fortfarande samma resultat där ryttaren lär sig känna vad som är rätt. Ryttaren måste därefter själv befästa känslan den upplevt. Några av ridlärarna i delstudie A menade på att olika ryttare har olika svårt för att utveckla ryttarkänsla. Miesner et al. (2003) beskriver i ridhandboken olika egenskaper som är fördelaktiga i att utveckla ryttarkänsla. Dessa är; inlevelseförmåga, känslighet, anpassnings-förmåga, kroppslig smidighet, snabbhet, reaktionsförmåga, koncentrationsförmåga samt känsla för rytm och rörelse. Ridlärarnas uppfattning av olika elevers förmåga att utveckla ryttarkänsla kan kopplas ihop med ovan nämnda egenskaper. Dessa är i sin tur avhängiga av elevens personlighet samt fysiska förmåga. Utöver detta fann Lundesjö-Kvart (2020b) även att övning ger

färdighet och att antalet ridtimmar utvecklar de egenskaper som är fördelaktiga för att utveckla ryttarkänsla.

5.2 Återkoppling och kommunikation

När vi definierade kategorin “Återkoppling på känsla” i delstudie B beskrev vi den som instruktioner som syftar till att bekräfta och utveckla ryttarkänslan. I delstudie A beskrev flertalet ridlärare att de ville ge återkoppling i precis det ögonblick som eleven agerat rätt för att få denne att få förståelse för rätt känsla. Återkoppling på känsla var även den kategori av instruktioner som var mest frekvent använd bland ridlärarna i de observerade lektionerna (delstudie B). Detta ger en tydlig bild av att ridlärarna vill arbeta i samma riktning och hjälpa sina

ryttare att uppnå ryttarkänsla. Att hitta precis rätt tajming används även inom andra idrotter. Keevalik (2010) studerade danslärare som undervisade och fann att de tydligt använde signaler för att hjälpa eleverna att hitta rätt. Detta skulle kunna jämföras med ridlärarens tajming av återkoppling för att bekräfta elevernas rätta känsla och väg mot att uppnå ryttarkänsla. Återkoppling på känsla har utifrån inspelat filmmaterial enbart skett på individuell nivå. Detta då återkopplingen i de flesta fall skett i ett visst ögonblick för att ge rätt effekt. När ridlärare har flera elever samtidigt under en grupplektion är det mycket svårare att hinna se alla elever och ge återkoppling i tajming till utförd övning. Under de inspelade ridlektionerna i delstudie B var det dock vanligt förekommande att ridläraren passade på att ge återkoppling då eleven red förbi. Maw (2012) beskriver att trots att återkopplingen skett individuellt, ger lektioner i grupp eleven möjlighet att observera andra elever och den återkopplingen de får. Lundgren (2017) menar att elever som rider privat för en ridtränare kan uppnå ryttarkänsla snabbare eftersom att de har möjligheten att få fler individuella instruktioner och kan diskutera sin upplevelse med ridtränaren.

Lundgrens (2017) påstående stämmer till viss grad inte överens med resultaten som framkommit i delstudie B, där ridlärarna till stor del gav individuell återkoppling under grupplektionerna. Under grupplektion får kanske inte alla elever samma mängd individuell återkoppling som under en privatlektion, men får istället möjligheten att observera vad andra gör och vilken återkoppling de får, vilket Maw (2012) poängterar. Eleven kan då ta till sig och analysera sin egen ridning i relation till de andras prestation och utvecklas efter detta. I delstudie B har vi även funnit att samtliga ridlärare gav en stor andel individuella instruktioner. Detta motsätter sig ytterligare Lundgrens (2017) mening om att elever som rider på privatlektioner uppnår ryttarkänsla snabbare med hjälp av de individuella instruktionerna, eftersom att det visar sig att ridlärarna i studien i hög grad använder sig av individuell återkoppling under grupplektioner. Detta skulle ytterligare även kunna stämma överens med Evans (2017) studie av baskettränare där de andra spelarna och spelplanen används för att demonstrera och tydliggöra spelupplägget. Evan och Reynolds (2016) fann även att det inom basketen gav större effekt att demonstrera och visualisera instruktionerna än att enbart ge dem verbalt. Samma princip skulle kunna appliceras vid ridlektioner i grupp där ridläraren använder andra elever för att demonstrera sina instruktioner för att ge lektionerna och instruerandet ytterligare en dimension.

Instruktioner om kroppslig uppfattning gavs däremot både på grupp- och individuell nivå (delstudie B). I Lundesjö-Kvarts (2021) avhandling där samma material har använts, drogs slutsatsen att eleverna inte enbart agerade på instruktioner riktade till dem individuellt, utan även tog åt sig andras instruktioner. Genom att lyssna och ta till sig även andras individuella instruktioner får eleven

ytterligare en möjlighet att utveckla sin ryttarkänsla genom att känna och prova själv. När en viss instruktion inte längre behövs utan eleven själv känner och korrigerar detta, skulle man kunna dra slutsatsen att ryttarkänsla har uppnåtts inom det specifika området.

En dialog med eleverna är att föredra enligt ridlärare i delstudie A. De menade att dialog under grupplektionerna skapar ett klimat där eleverna vågar fråga. Enligt ridlärarna utvecklas elevernas egen analysförmåga av detta och är ett led i att uppnå målsättningen om att få eleverna att utvecklas så mycket som möjligt. Alla ridlärarna beskrev att de vill ge individuell återkoppling till varje elev i slutet av varje lektion. En av dem beskrev att de lät de mer erfarna eleverna själva analysera lektionen innan de gav feedback. På så sätt får eleven sätta ord på sin upplevelse av lektionen och ridläraren kan inflika och komplettera om denne upplever att det behövs. Genom att eleven får reflektera och analysera själv kan en ökad förståelse uppnås, vilket leder till förbättrad ryttarkänsla.

I en studie av Lundesjö-Kvart & Melander Bowden (2021) studeras hur ridlärare lär ut ryttarkänsla när de har lektioner med ett ekipage. Ridlärarna i studien beskrev att de lärde ut ryttarkänsla genom metaforer, liknelser och verbala instruktioner till eleverna. I delstudie A beskrev en övervägande del av de tio intervjuade ridlärarna att de medvetet använder metaforer och liknelser för förmedla känslan som ryttaren ska leta efter. Resultatet av delstudie B visar på att alla sex ridlärare använde metaforer och liknelser till viss grad. Karin (se figur 3) var ridläraren som totalt sett använde flest instruktioner för att förmedla känsla (delstudie B). Att använda metaforer och liknelser kan även vara ett svar på hur bra en person i fråga är på att uttrycka sig och hur stort ordförrådet är (Kvamme 2017). Huruvida en ridlärare använder sig av metaforer och liknelser eller inte, behöver således inte ha någonting att göra med förmågan att varken instruera eller förmedla ryttarkänsla.

5.3 Hästen som kollega och lärare

Hästen är en viktig del i att lära ut ryttarkänsla. I en avhandling av Zetterqvist-Blokhuis (2019) visade resultatet att eleverna uppfattade sig undervisade av hästen i lika stor utsträckning som ridläraren. Därmed är sättet som ridlärarna uttrycker sig om hästarna av stor vikt. En insikt vi har fått genom dessa studier är att ridläraren ofta är en förebild för eleverna. Därför kan denne forma elevens sätt att agera genom hur den uttrycker sig, eget agerande, medvetet

och omedvetet. Flera av ridlärarna i delstudie A pratade varmt om hästarna som sina kollegor. Detta borde ha en positiv inverkan på deras elevers inställning till lektionshästarna då det lyser igenom i undervisningen.

Enligt ridhandboken (Miesner et al. 2003) behöver ryttaren arbeta med sin ryttarkänsla för att kunna läsa av och tolka hästens reaktioner. Flera av ridlärarna i delstudie A poängterade vikten av att lära ut hur hästen fungerar som biologisk varelse. Eleverna behövde enligt deras mening lära sig att läsa av och ta hänsyn till hästarnas individuella styrkor, svagheter, känslighet och behov. I delstudie B framkom det att ridlärarna använde hästarnas olika egenskaper för att förmedla känsla. Alla ridlärarna beskrev och påtalade på olika sätt hästarnas agerande för att uppmärksamma ryttaren på känslan i samband med att hästen agerar på ett visst sätt. Tibblin (2005) beskriver att en lektionshäst ska vara så pass befäst i sin grundutbildning att den svarar korrekt när ryttaren ger rätt signaler. Maw (2012) poängterar vikten av en välutbildad häst, för att kunna visa ryttaren vilken känsla som är rätt. En förutsättning för att ridläraren ska kunna ge ridtekniska instruktioner och eleverna ska kunna tillgodogöra sig ridtekniska instruktioner är alltså en välutbildad lektionshäst.

Antalet instruktioner som berörde hästens agerande hade en stor variation mellan ridlärarna i delstudie B. Detta skulle kunna ha sin förklaring i att alla ridlärare i delstudie A inte hade uppfattningen om att ryttarkänsla går att lära ut. Ridlärarna i delstudie A beskrev att de använde många ridtekniska instruktioner och att eleven fick finna ryttarkänsla själv. Detta skulle kunna vara anledningen till att några av ridlärarna i delstudie B inte använde så många instruktioner inom kategorin "Känsla för hästen". Trots att ridlärarna i delstudierna inte är desamma kan det antas att det finns ridlärare i båda delstudier som delar denna uppfattning och därmed inte direkt instruerar om känsla.

5.4 Material, metoder och felkällor

Allt material som har använts till den här studien är en del av ett större material som samlats in till Lundesjö-Kvarts (2020b)(2013) avhandlingar. Materialet har både bestått av filmade ridlektioner, samt intervjuer med ridlärare. Eftersom att syftet med studien varit att se hur ridlärare lär ut ryttarkänsla i grupp har båda delarna av materialet behövts för att kunna få en nyanserad bild. Resultatet som framkommer i denna studie har inte analyserats tillsammans med de olika

resultaten i Lundesjö-Kvarts (2020b)(2013) delstudier, då frågeställningarna skiljer sig åt. Skulle vi gjort nya intervjuer och filminspelningar hade vi antagligen inte fått ett lika brett underlag, då tiden varit en starkt begränsande faktor. Lundesjö-Kvart har en gedigen bakgrund inom pedagogisk forskning vilket ger intervjuer av hög kvalitet med väl formulerade frågor och följdfrågor.

Metoden som i huvudsak har använts är kvalitativ. Tabell 1 och figur 1-4 har genomarbetats med kvantitativ metod med syfte att hjälpa läsaren att förstå fördelningen av instruktioner som har effekt på utvecklingen av ryttarkänsla. Figurerna har varit till hjälp för att studera och diskutera skillnaderna mellan ridlärarna.

En kritisk del i en kvalitativ studie är att välja kategorier och fokusområden. I en av delstudierna här har vi använt oss av en fenomenografisk metod. Kategorierna vi fann har synliggjorts genom vårt analysarbete med materialet. I stegen för fenomenografisk metod är det viktigt att hela tiden vara självkritisk i forskarrollen då metoden kan ge ett visst tolkningsutrymme (Patel & Davidsson 2011). Vi har försökt att i allra möjligaste mån se till helheten så objektivt som möjligt.

I delstudie B har samma material som Ersson (2020) använde i sin kandidatuppsats använts. Då vi arbetat utefter andra frågeställningar har vi urskilt kategorierna ur en annan vinkel än Ersson (2020). Vårt fokus har här enbart legat på hur ryttarkänsla lärs ut i grupp och inte den totala mängden instruktioner. Därav går siffrorna i detta resultat inte att jämföra med siffrorna i Erssons (2020) resultat.

5.5 Framtida studier

Framtida studier som skulle komplettera den här studien, skulle kunna vara en kvalitativ studie med intervjuer av eleverna som rider på grupplektion. Detta för att skapa en bild av hur eleverna upplever att de utvecklar sin ryttarkänsla under grupplektion. Det skulle även vara intressant att göra en kvantitativ studie på samma elever där ryttarkänsla mäts genom tryckmätare under sadel och i tyglar för att komma fram till ett objektivt resultat om timing och följsamhet. På så sätt kan man jämföra elevernas upplevelse med det kvantitativa resultatet.

5.6 Slutsats

Samtliga ridlärare **önskade** i olika grad arbeta med ridtekniska instruktioner för att få sina elever att uppnå ryttarkänsla under grupplektioner. De flesta ridlärare uttryckte att de strävade efter att använda metaforer och liknelser i sin undervisning. De beskrev att de önskade använda positiv återkoppling i ögonblicket eleven gjorde rätt för att bekräfta rätt känsla.

För att uppnå ryttarkänsla **i praktiken** genom instruktioner i grupp använde ridlärarna till stor grad återkoppling och instruktioner om kroppslig uppfattning. Alla ridlärare använde sig av metaforer och liknelser under gruppundervisning, men i olika grad. Samtliga ridlärare använde sig av hästen för att visa på dess reaktion och koppla den till ryttarens agerande.

6. Författarnas tack

Vi vill rikta ett stort tack till vår engagerade handledare Sussi som ställer upp och svarar på alla möjliga konstiga tider på dygnet och har ständigt fyllt på med ideer och kreativa förslag. Vi vill även gärna tacka Strömsviks Lantbruk som har hjälpt oss att hålla oss vakna i en medeltemperatur av tretton grader samt lån av Evelina Hageheds kaffebyggare som har arbetat på högvarv.

7. Referenser

- Aronsson, A., Zetterqvist Blockhuis, M., (2001). *Anvisningar för ridlektion*. 3. uppl., Ridskolan Strömsholm: Västerås Tryckpartners AB.
- Broth, M., Keevallik, L. (2020). *Multimodal interaktionsanalys*. 1. uppl., Lund: Studentlitteratur AB.
- Bornemark, J., Ekström von Essen, U., Andersson, P., Zetterqvist Blokhuis, M., Svanberg, I. (2011). *Kentauren – om interaktion mellan människa och häst*. 1. uppl., Södertörn: Södertörns högskola.
- Ersson, A. (2020). *Ridlärarens instruktioner - omfattning och innehåll*. (Examensarbeten 2020: 110). Sveriges Lantbruksuniversitet. Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi.
- Evans, B. (2017) Sports coaching as action-in-context: Using ethnomethodological conversation analysis to understand the coaching process. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health* 9(1) pp. 111-132
- Evans, B. & Reynolds, E. (2016) The organization of corrective demonstrations using embodied action in sports coaching feedback. *Symbolic Interaction* 39(4) pp. 525- 556
- Forsberg, L., Tebelius, U. (2011). The riding school as a site for gender identity construction among Swedish teenage girls. *World Leisure Journal*. 53, 42-56.
- Goodman, L. A. (1961). Snowball sampling. *The Annals of Mathematical Statistics*. 32, 148-170.
- Hedenborg, S. (2013). *Hästkavlar, Hästtjejer, Hästälskare, 100 år med Svenska Ridsportförbundet*. Elanders Fälth & Hässler
- Kvamme, T. (2017). "Vi er fulle av sprukne klanger". Diss: Universitet i Bergen. Bergen: The university of Bergen.
- Larsson, Y. (2011). *Kan man lära ut en känsla?* (C-uppsats) Umeå Universitet. Pedagogiska institutionen.
- Larsson, Y. (2014). Kan känslan för ridning läras med hjälp av feedback? (Magisteruppsats 2014: 1) Umeå Universitet. Pedagogiska institutionen.
- Lundesjö-Kvart, S. (2013). *Ridlärarens pedagogiska praktik - En verksamhetsteoretisk studie*. Diss: Uppsala universitet. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

- Lundesjö-Kvart, S. (2020a). Instructions in horseback riding - The collaborative achievement of an instructional space. *Learning, Culture and Social Interaction*. 25, 1-13.
- Lundesjö-Kvart, S. (2020b). Konsten att undervisa ryttare - en studie om ridlärares pedagogiska praktik. Diss: Uppsala universitet. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Lundesjö-Kvart, S., Melander, B. (2021). Instructing equestrian feel: On the Art of Teaching Emodied Knowledge. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 66, 290-305.
- Lundgren, C. (2018). Ridtränares kommunikation under privatlektioner i dressyr - samtalsanalytisk studie. *Scandinavian sport studies forum*. 8, 67-86.
- Maw, S. J. (2012). *What does it Mean to Teach Riding? A Snapshot of Contemporary Practices in England and Western Australia*. Murdoch University, Perth, Western Australia
- Miesner, S., Putz, M., Plewa, M., Frömming, A. (2003). *Ridhandboken 1. Grundutbildning för ryttare och häst*. 2 uppl., Helsingborg: Gyllene Snittet bokformgivning AB.
- Ridskolan Strömsholm (2017). *INVERKAN HÖGST PRIORITERAT PÅ FLYINGE OCH RIDSKOLAN STRÖMSHOLM*. [2022-04-10]
<https://stromsholm.com/2017/08/15/inverkan-hogst-prioriterat-pa-flyinge-och-ridskolan-stromsholm/>
- Svenska Ridsportförbundet (2019a). *Hästen som yrke - Ridlärare*.
<https://www.ridsport.se/Utbildning/Yrkesutbildningar/ridlarare/>
[2022-02-10]
- Svenska Ridsportförbundet (2019b). *Kvalitetsmärkning*.
<https://www.ridsport.se/forening/Drivaridskola/kvalitetsmarkning>
[2022-02-10]
- Svenska Ridsportförbundet (2019c). *Statistik*.
<https://www.ridsport.se/Omoss/Statistik> [2022-02-10]
- Svenska Ridsportförbundet (2019d). *Yrkesdiplom och diplom*.
<https://www.ridsport.se/Utbildning/Yrkesutbildningar/Yrkesprovochdiplom>
[2022-02-10]
- Patel, R., Davidsson, B. (2011) *Forskningsmetodikens grunder*. 4:1 uppl., Lund: Studentlitteratur AB.
- Tibblin, B. (2005) *Ridinstruktion*. [Häftet]. Strömsholm: Svenska ridsportförbundet.

- Thorell, G. (2017). *Framåt marsch! Ridlärarrollen från dåtid till samtid med perspektiv på framtid*. Diss: Göteborgs universitet.
- Vetenskapsrådet. (2017). God Forskningssed. VR1708, ISBN 978-91-7307-352-3
- Zetterqvist Blokhuis, M. (2018). The Praxis of Horse Riding – An Autoethnographic Study. *Humanimalia*. 9(2), 47–67.
- Zetterqvist-Blokhuis, M. (2019). *Interaction Between Rider, Horse and Equestrian Trainer – A Challenging Puzzle*. Diss. Södertörns högskola. Huddinge: Södertörn Doctoral Dissertations.